

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 347/2022-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa), zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED]

[REDACTED] a [REDACTED] zastúpených advokátskou kanceláriou MAJCHRÁK & MAJCHRÁK, advokáti, s. r. o., Nová Bystrica 850, IČO 36 416 525, v mene ktorej koná advokát JUDr. Tadeáš Majchrák, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 8 Cdo 116/2020 z 24. februára 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 7. júna 2022 domáhajú vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 8 Cdo 116/2020 z 24. februára 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

Sťažovatelia navrhujú napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že Okresný súd Žilina (ďalej len „okresný súd“) viedol konanie o náhradu škody, v ktorom sťažovatelia vystupovali v procesnom postavení žalovaných. V spore išlo o náhradu škody za zničený plot žalobcov, ktorú spôsobili sťažovatelia. Samotná existencia

škody, ani to, kto za ňu nesie zodpovednosť, v danom prípade nie je sporné. Škodu na plote žalobcov, ktorý musel byť odstránený, spôsobili sťažovatelia. Sporným ostal rozsah náhrady škody.

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 18 C 13/2008 z 12. októbra 2017 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) rozhodol tak, že žalobcom priznal náhradu škody v sume 5 235,13 eur, pričom táto suma bola určená nákladmi na odstránenie starého oplotenia a súčasne nákladmi, ktoré budú potrebné na vybudovanie nového oplotenia podľa cenových relácií z roku 2011. Pri určení konkrétnej výšky náhrady škody vychádzal okresný súd zo záverov znaleckého posudku.

Proti rozsudku okresného súdu podali sťažovatelia odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 8 Co 97/2018 z 30. septembra 2019 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) tak, že prvoinštančné rozhodnutie potvrdil. Odvolací súd konštatoval, že žalobcovia sa domáhajú náhrady škody súvisiacej s poškodením ich plota žalovanými, ku ktorému došlo v roku 2005 v dôsledku správania žalovaných. Žalovaní znemožnili opravu plota žalobcom, čo bolo završené zničením plota. Tento stav bol ustálený v roku 2011, keď bola žalovaným na základe rozsudku krajského súdu č. k. 6 Co 266/2011 z 9. novembra 2011 uložená povinnosť na nevyhnutnú dobu a v nevyhnutnej miere umožniť žalobcom vstup na pozemok sťažovateľov s cieľom opravy plota. Odvolací súd poukazom na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 89/2008, rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 25 Cdo 3206/2007, stanovisko bývalého Najvyššieho súdu ČSSR sp. zn. Cpj. 87/70 publikované pod č. 55 v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk, ročníku 1971 vyvodil, že skutočnou škodou je nielen už existujúce zníženie majetkového stavu poškodeného (t. j. hodnota zničeného plota), ale i také hodnoty, ktoré bude potrebné vynaložiť v budúcnosti na uvedenie poškodenej veci do pôvodného stavu, t. j. aj stavebné práce súvisiace nielen s odstránením zničeného oplotenia, ale i s obnovou oplotenia. Odvolací súd v tejto súvislosti zároveň poukázal na rozhodnutie R 5/1978, z ktorého vyplýva, že skutočnou škodou môže byť aj hodnota nákladov na obstaranie zničenej veci, napr. vyhotovením takej istej novej veci. Vychádzajúc z uvedeného, odvolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie pri ustálení roku 2011 ako obdobia rozhodujúceho pre určenie výšky škody (skutková okolnosť nerozporovaná žalovanými) správne vychádzal zo znaleckého posudku, v ktorom boli špecifikované práce súvisiace s odstránením zničeného oplotenia, ako aj práce spojené s výstavbou nového plota. Pokiaľ žalovaní nesúhlasili s priznaním úrokov z omeškania s odôvodnením, že žalobcovia na odstránenie škody nevynaložili žiadne náklady, krajský súd uviedol, že výška náhrady za poškodenú vec nie je závislá, či si poškodený nechal vec opraviť, či si ju opravil sám alebo či ostala neopravená. Nie je teda podstatné, či poškodený vec skutočne opravil alebo nie, lebo výšku škody nemožno robiť závislou od toho, ako poškodený s vecou naloží, pretože táto okolnosť je náhodná bez súvislosti s príčinou vzniku škody (pozri rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 89/2008). Pokiaľ teda škodca spôsobí škodu, poškodený si ju proti nemu riadne uplatní a škodca si svoju povinnosť škodu nahradiť v lehote určenej poškodeným nesplní, dostane sa s plnením do omeškania. Pokiaľ ide o začiatok omeškania, v konaní bolo nesporne preukázané, že k poškodeniu plota žalobcov žalovanými došlo už v roku 2005, pričom žalobcovia si nárok na náhradu škody proti žalovaným na súde uplatnili podaním žaloby 22. decembra 2006. Samotná

skutočnosť, že v priebehu konania v dôsledku správania žalovaných došlo k poškodeniu oplotenia, ktoré už nie je možné napraviť, nemá vplyv na povinnosť žalovaných uhradiť úroky z omeškania v spojení s poškodením plota za obdobie, v ktorom ešte mohlo dôjsť k jeho oprave (uvedené nebolo v konaní žalovanými rozporované), keďže k vzniku škody nesporne došlo.

4. Proti rozsudku krajského súdu podali sťažovatelia dovolanie podľa § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) z dôvodu, že krajský súd „*napriek obsahu odvolacej argumentácie celkom vo vzťahu k svojmu poslaniu rezignoval, pretože sa s množstvom tvrdení a odvolacích námietok buď nevysporiadal vôbec a vo zvyšnej časti sa len stotožnil s názorom súdu prvej inštancie.*“.

Sťažovatelia položili v rámci dovolania tieto právne otázky: 1. či je pri zničení veci – oplotenia, teda pri situácii, že nie je možné uvedenie veci do pôvodného stavu, povinný škodca uhradiť v zmysle § 442 a nasl. Občianskeho zákonníka okrem hodnoty zničenej veci a nákladov potrebných na odstránenie zničenej veci aj náklady na vybudovanie novej veci – oplotenia, ktoré neboli zo strany poškodených realizované; 2. či je s ohľadom na znenie § 442 ods. 1 Občianskeho zákonníka zákonné priznať poškodenému i náhradu nákladov ako ušlého zisku, ktoré ešte nevznikli a ktoré vzniknú možno iba niekedy v budúcnosti, tzn. nie skutočný ušlý zisk, ale len hypotetický; 3. či s ohľadom na to, že žalobcovia na odstránenie veci nevynaložili žiadne finančné plnenie (a ani iné plnenie), patrí žalobcom nárok na úroky z omeškania; 4. či je daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“) súčasťou skutočnej škody v zmysle § 442 a nasl. Občianskeho zákonníka *in genere* (teda sa prizná poškodeným vždy a za každých okolností) alebo má byť súčasťou priznanej náhrady škody poškodeným iba a len vtedy, ak poškodení reálne utrpeli škodu a na jej odstránenie vynaložili náklady v peniazoch, a kedy ako súčasť cien plnení bola účtovaná i DPH; 5. či v prípade, že DPH nepatrí poškodeným *in genere* a automaticky, patrí poškodeným náhrada škody vrátane DPH, aj keď nikdy nevynaložili žiaden výdaj spojený so škodou účtovaný spolu s DPH len preto, lebo ceny vrátane DPH uviedol znalec v posudku.

Sťažovatelia v dovolaní uviedli, že ak dovolací súd dospeje k záveru, že konajúce súdy správne použili súdnu prax R 5/1978, R 5/1988, R 25/1990 či sp. zn. 5 Cdo 89/2008, potom dovolatelia tvrdia, že odvolací súd sa odklonil od inej praxe dovolacieho súdu, a to rozhodnutí sp. zn. 4 MCdo 23/2008, 5 MCdo 2/2015, 5 Cdo 200/2011, R 57/2003 a iných, pričom v takom prípade by platilo, že prax je rozhodovaná rozdielne.

5. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľov odmietol podľa § 447 písm. c) a f) CSP. V napadnutom uznesení najvyšší súd najprv poukázal na osobitný význam korelačného vzťahu medzi „právnou otázkou“ a „rozhodovacou praxou dovolacieho súdu“ z hľadiska prípustnosti dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 CSP (v bodoch 9 – 11 napadnutého uznesenia).

6. Prípustnosť dovolania vo vzťahu k otázkam 1 a 2 sťažovatelia odvodzovali z § 421 ods. 1 písm. a) CSP (rozdielne rozhodovanie) a poukázali na rozhodnutia R 5/1988, R 25/1990, sp. zn. 5 Cdo 89/2008, alternatívne z § 421 ods. 1 písm. c) CSP (odklon od praxe), pričom

poukázali na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4 MCdo 23/2008, 5 MCdo 2/2015, 5 Cdo 200/2011 a R 57/2003.

Najvyšší súd vo vzťahu k rozhodnutiu č. k. 5 MCdo 2/2015 z 31. júla 2017 uviedol, že v danom prípade išlo o odlišnú skutkovú situáciu, kde bola posudzovaná správnosť určenia výšky ušlého zisku podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom.

Rozhodnutie najvyššieho súdu č. k. 4 MCdo 23/2008 z 21. decembra 2009 riešilo otázku náhrady škody spočívajúcej v ušlom zisku z dôvodu neplatnej nájomnej zmluvy, keďže žalovaný už raz prenajaté pozemky inému subjektu prenajal aj žalobcovi.

Súhrnne k uvedeným dvom rozhodnutiam najvyšší súd uviedol, že riešili „*otázku náhrady škody ako škody spočívajúcej v ušlom zisku, ktorý nárok však nebol predmetom tohto konania a nebol ani súdmi nižšej inštancie riešený, a preto nie je možné tieto rozhodnutia na danú vec aplikovať*“.

V súvislosti s poukazom na rozhodnutie R 57/2003 najvyšší súd konštatoval, že toto sa týkalo určenia rozsahu náhrady škody na veci opotrebovanej alebo použitej (v danom prípade ide o vec zničenú, pozn.). Ani rozhodnutie sp. zn. 5 Cdo 200/2011 nie je možné vo veci sťažovateľov aplikovať, keďže v danom konaní nebola otázka rozsahu náhrady škody zničenej veci predmetom dovolacieho prieskumu.

Námietku sťažovateľov o nesprávnom posúdení rozsahu náhrady škody, odvolávajúc sa na rozhodnutia R 5/1988, R 25/1990, sp. zn. 5 Cdo 89/2008, vyhodnotil najvyšší súd ako neopodstatnenú a odkázal na relevantnú časť rozhodnutia R 25/1990, podľa ktorého „*v prípadoch, v ktorých uvedenie do pôvodného stavu nie je možné, je návodom pre vyčíslenie škody, výška nákladov potrebných na odstránenie následkov stavu. Tak napr. pri úplnom zničení použitej veci treba vychádzať z jej ceny (§ 443 OZ) s tým, že za sumu zodpovedajúcu cene zničenej veci je potrebné považovať cenu, za ktorú možno obstarat' rovnakú alebo obdobnú náhradnú vec*“. Z uvedeného teda vyplýva, že krajský súd sa od praxe dovolacieho súdu neodklonil a v konaní ani neriešil otázku, ktorá ešte dovolacím súdom nebola riešená (a súčasne by od nej záviselo samo rozhodnutie).

7. V súvislosti s námietkou sťažovateľov o postupe odvolacieho súdu pri vyčíslení výšky škody so započítaním zhodnotenia veci, ktoré malo spôsobiť vznik bezdôvodného obohatenia na úkor sťažovateľov, najvyšší súd uviedol, že „*ide o skutkovú otázku, ktorá mala byť vyriešená vykonaným dokazovaním počas konania súdov nižšej inštancie. Dovolací súd konštatuje, že ak v dovolaní vymedzená otázka - ktorú má podľa dovolateľa posudzovať vo svojom rozhodnutí dovolací súd - nie je otázkou právnou, ale predstavuje skutkovú otázku, nie je splnená zákonná podmienka prípustnosti dovolania uvedená v ustanovení § 421 ods. 1 CSP a takúto otázku nie je dovolací súd oprávnený vo svojom rozhodnutí riešiť*“.

Najvyšší súd na základe uvedených záverov odmietol dovolanie sťažovateľov vo vzťahu k dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP podľa § 447 písm. f) CSP.

8. V súvislosti s otázkou 2 najvyšší súd uviedol, že sťažovatelia nesprávne považujú škodu za hypotetickú. Škoda na zničenom plote nie je hypotetická, pretože táto žalobcom reálne vznikla (zníženie majetkového stavu o hodnotu pôvodne funkčného plota) a predstavuje sumu, za ktorú možno obstarat' rovnaký alebo obdobný plot ako plot v dobe jeho poškodenia. Na základe uvedeného v súvislosti s nastolenou otázkou najvyšší súd uzavrel, že táto nemala charakter takej otázky, od ktorej by záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, teda nespĺňa podmienku prípustnosti dovolania.

9. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP (neriešená otázka) a v dovolaní nastolenej otázke 3 (otázka úrokov z omeškania, pokiaľ žalobcovia ešte nemali náklady na nový plot) najvyšší súd uviedol, že právny vzťah zo spôsobenej škody je treba považovať za záväzkový, na ktorý sa vzťahujú všeobecné ustanovenia Občianskeho zákonníka o záväzkoch (jeho ôsma časť) vrátane ustanovení o zániku záväzkov a omeškaní. Najvyšší súd k tejto časti dovolania uviedol: *„Z uvedeného teda vyplýva, že odvolací súd správne postupoval, keď k náhrade škody priznal žalobcom aj úroky z omeškania, nakoľko je zrejmé, že k spôsobenej škode sa použijú aj ustanovenia o omeškaní. Ako bolo uvedené aj v predošlých otázkach, nič na tom nemení ani to, ak ešte nebolo zo strany žalobcov uhradené vybudovanie obdobného plota, keďže podmienka zaplatenia náhrady škody sa žiadnym zákonným spôsobom neviaže na existenciu tohto stavu. Podstatné je, že škoda vznikla a jej včasným neuhradením sa škodca dostal do omeškania. Omeškanie dlžníka je stav, ktorý nastane, ak dlžník nesplní svoj dlh riadne a včas. Je úplne zrejmé, že z uvedenej judikatúry, ani zo zákonných ustanovení nevyplýva, že by bolo potrebné najprv zo strany poškodených vynaložiť vlastné finančné prostriedky na odstránenie spôsobenej škody a následne si od škodcu uplatniť ich náhradu (regres). Dovolací súd poznamenáva, že odvolací súd priznaním uplatnených úrokov z omeškania pri náhrade škody sa neodklonil od právneho záveru ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu (viď bod 18.3.) a zároveň nezistil žiadny dôležitý dôvod, pre ktorý by sa mal odchýliť od takto publikovaného záveru. Predpoklad prípustnosti dovolania žalovaných spočíval vtom, že mala byť posúdená doteraz neriešená právna otázka, čiže bola vymedzená iba vo vzťahu k neexistujúcej judikatúre odvolacieho súdu. Tento predpoklad však v žiadnom prípade neobstál (viď bod 18.3.), v dôsledku čoho prípustnosť ich dovolania z § 421 ods. 1 písm. b) CSP nevyplýva.“*

Napokon vo vzťahu k otázkam o priznanej DPH (označené ako otázky 4 a 5) najvyšší súd uviedol, že dané otázky v skorších štádiách sťažovatelia nenamietali, a teda *„v tejto časti nevymedzili právnu otázku relevantnú z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, kedy je otázkou relevantnou mimo iného len taká právna otázka, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním“*.

II. Argumentácia sťažovateľov

10. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti namietali, že najvyšší súd odignoroval nosné námietky z hľadiska hmotného práva, nesprávne pochopil obsah dovolania a ešte o ňom aj procesne nesprávne rozhodol.

11. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti podrobne popísali svoj pohľad súvisiaci s rozsahom náhrady škody, pričom zásadne nesúhlasili najmä s tou časťou, podľa ktorej by mali nahrádzať náklady na vybudovanie nového oplotenia, navyše za stavu, keď žalobcovia od odstránenia poškodeného plota s realizáciou nového oplotenia ešte ani nezačali. V tejto súvislosti sťažovatelia uviedli: *„Vo všeobecnosti, tzn. pri akejkoľvek veci, ktorú škodca zničí (tzv. totálna škoda) prichádzali do úvahy ako skutočná škoda iba hodnota zničenej veci (v prejednávanej veci potom plota) a zistená k času poškodenia. V ďalšom pri odstránení škodového následku je tiež potrebné vnímať, avšak už samostatne, vecné náklady na odstránenie škodového stavu, a to v prejednávanej veci k zničenému plotu, ako náklady na jeho odstránenie a náklady na jeho vybudovanie do pôvodného stavu = krytá môže byť však hodnota samotnej veci ako takej zodpovedajúca len hodnote zničenej vecí v čase škody. Poškodenému nikdy nemôže vzniknúť na úkor škodcu obohatenie tým, že by si za zničenú vec k času vzniku škody už len s minimálnou hodnotou obstaral úplne novú vec, čo je neprijateľné.“*

12. Sťažovatelia aj v ústavnej sťažnosti citovali z tých rozhodnutí najvyššieho súdu, na ktoré sa odvolávali v podanom dovolaní, a vyjadrili nesúhlas s tým, ako ich z hľadiska prípustnosti dovolania vyhodnotil najvyšší súd. V tejto súvislosti uviedli, že *„je až nepochopiteľné, že NS SR vôbec nepochopil podstatu dovolania, ktorá snád' už detailnejšie nemohla byť popísaná... Tým, že súdy priznali náklady na obstaranie ani nie rovnakej veci ako v čase škody, ale novej veci s konštrukciou a v zhotovení (a hodnotou), ktorú nikdy vec nemala, jasne súdy priznali poškodeným viac ako reálnu ujmu a čisto hypotetické náklady, pretože žalovaní si dodnes, a to sa píše rok 2022, plot ani len nezačali opravovať(!!!). Jednoznačne sa tak žalobcovia na náš úkor bezdôvodne obohatili.“*

13. Okrem nesúhlasného postoja sťažovateľov s vyhodnotením jednotlivých v dovolaní položených právnych otázok sťažovatelia kritizovali najvyšší súd aj v tom, že sa nezaoberal nedostatočným odôvodnením rozsudku krajského súdu.

14. Napokon sťažovatelia namietali, že napriek meritórnemu prieskumu dovolacích otázok najvyšší súd dovolanie odmietol, pričom podľa ich názoru malo byť v takom prípade ich dovolanie zamietnuté. Sťažovatelia tiež nesúhlasili s tvrdením najvyššieho súdu, že v dovolaní neuviedli relevantné dovolacie rozhodnutie, ktorým by sa odvolací súd pri riešení danej otázky odklonil od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a že neoznačili ani dovolacie rozhodnutia, ktorými sa

rozdielne rozhodovalo o tejto otázke. V tejto súvislosti poukázali na rozhodnutie veľkého senátu najvyššieho súdu č. k. 1 VObdo 2/2020 z 27. apríla 2021, z ktorého vyplýva, že *«Veľký senát obchodnoprávneho kolégia považuje za nesprávny prístup, ak odvolacie senáty vyžadujú uvedenie predchádzajúcich rozhodnutí dovolacieho súdu dovolateľom, ktoré riešili v dovolaní nastolenú právnu otázku, s následkom odmietnutia dovolania len pre nesplnenie tejto „povinnosti“, a to z dôvodu, že takúto povinnosť zákon neukladá ani v rámci náležitostí dovolania a ani v rámci vymedzenia dovolacieho dôvodu»*.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

15. Podstata ústavnej sťažnosti je v tvrdení sťažovateľov o nesprávnom posúdení ich dovolania najvyšším súdom, čím došlo k zásahu do ich základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru).

16. Na úvod ústavný súd poznamenáva, že i keď sťažovatelia ústavnou sťažnosťou napadli uznesenie najvyššieho súdu o odmietnutí ich dovolania, pričom argumentovali nesprávnym procesným postupom najvyššieho súdu, ťažisko námietok je v ich nesúhlase s rozhodnutím o zaplatení nákladov žalobcov potrebných na výstavbu nového oplotenia. V tejto súvislosti dáva ústavný súd do pozornosti, že to bolo práve správanie žalovaných – sťažovateľov, pre ktoré vôbec vznikla potreba vybudovania nového oplotenia. Z rozsudku krajského súdu vyplýva, že k poškodeniu plotu došlo v roku 2005, keď sťažovatelia začali hĺbiť základovú ryhu pre svoje oplotenie súbežne s oplotením žalobcov. Keďže sťažovatelia odmietli strpieť vstup žalobcov na ich pozemok na účely opravy plotu, došlo k takému zhoršeniu technického stavu, že plot žalobcov bolo nutné odstrániť. Už okresný súd vo svojom rozsudku uviedol, že vzhľadom na zničenie plotu vzniknú žalobcom nielen náklady na jeho odstránenie, ale aj na vybudovanie nového oplotenia. V tejto súvislosti, vychádzajúc zo zásady úplnej reparácie, okresný súd ustálil, že rozhodujúcim obdobím na určenie výšky škody je rok 2011, keď nadobudol právoplatnosť rozsudok okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 201/2006, ktorým bola sťažovateľom uložená povinnosť strpieť vstup žalobcov na pozemok na účely opravy plotu.

17. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo na prístup k súdu. Slovenská republika, ako aj všetky jej orgány verejnej moci majú pozitívny záväzok aktívnym spôsobom zabezpečiť, aby práva a slobody garantované jej právnym poriadkom neboli oprávneným subjektom pod jej jurisdikciou len formálne garantované, ale aby tieto práva a slobody boli „prakticky a efektívne“ dosiahnuteľné. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj ochrana, ktorá sa účastníkovi poskytuje v konaní o opravných prostriedkoch. Ak účastník konania splní predpoklady vyžadované zákonom

na poskytnutie ochrany v opravnom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť (m. m. II. ÚS 78/05, II. ÚS 249/05).

18. Právo na prístup k súdu je nevyhnutnou, imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces a tvorí jeho esenciálny prvok (III. ÚS 875/2016 a rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Golder proti Spojenému kráľovstvu z 21. 2. 1975, sťažnosť č. 4451/70, body 35 a 36).

19. Právo na prístup k súdu však nemá absolútny charakter a môže podliehať obmedzeniam zo strany štátu (m. m. III. ÚS 275/2018). Takýmto obmedzením sú aj § 420 a § 421 CSP, ktoré vymedzujú prípady, keď je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok.

20. V nadväznosti na sťažnostnú argumentáciu sťažovateľov ústavný súd, vychádzajúc zo svojho ústavného postavenia a poukazujúc na svoju stabilizovanú judikatúru, zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), a preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

21. Sťažovatelia v dovolaní vymedzili celkom 5 právnych otázok v nadväznosti na tvrdenia o odklone ich riešenia od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, prípadne ich doterajšieho neriešenia. Bez potreby opätovného citovania jednotlivých častí odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd ako súd dovolací v napadnutom uznesení jasne a zrozumiteľne vyjadril dôvody, pre ktoré dovolanie sťažovateľov odmietol vo vzťahu ku každej nastolenej právnej otázke. Sťažovatelia predovšetkým nesúhlasili s vyhodnotením jednotlivých rozhodnutí, ktorými odôvodňovali svoje dovolanie. V ústavnej sťažnosti tvrdili, že najvyšší súd tieto rozhodnutia vyhodnotil nesprávne, keď uviedol, že ich nie je možné aplikovať na prípad sťažovateľov, z čoho napokon vyvodil neprípustnosť dovolania.

Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že samotná otázka posúdenia podmienok na uskutočnenie dovolacieho konania, vrátane posúdenia otázky prípustnosti dovolania, patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu. Inými slovami, posúdenie tejto otázky je vecou zákonnosti a jej vyriešenie v súlade s ustanoveniami Civilného sporového poriadku, ktoré v zmysle čl. 46 ods. 4 ústavy majú ustanovovať podrobnosti o realizácii základného práva

na súdnu ochranu vyplývajúceho z čl. 46 ods. 1 ústavy, v konečnom dôsledku nemôže viesť k záveru o porušení označeného práva sťažovateľa (m. m. III. ÚS 450/2017, II. ÚS 452/2020).

Navyše ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd v napadnutom uznesení celkom jasne uviedol dôvody, pre ktoré sťažovateľmi uvádzané rozhodnutia nie je možné v ich právnej veci aplikovať. V predmetných rozhodnutiach boli totiž riešené otázky súvisiace s náhradou škody v celkom iných skutkových okolnostiach, čo bolo pre daný prípad smerodajné.

22. Sťažovatelia tiež namietali aj nesprávny procesný postup najvyššieho súdu pri rozhodovaní o dovolaní, teda že napriek meritórnemu prieskumu bolo dovolanie procesne odmietnuté, nie zamietnuté. Ústavný súd túto námietku považuje za neopodstatnenú. Najvyšší súd sa zaoberal výhradne prípustnosťou dovolania a posudzoval ju z hľadiska relevantnosti jednotlivých právnych otázok vo vzťahu k existujúcej judikatúre najvyššieho súdu, prípadne, či otázka bola v danom spore zásadnou. Najvyšší súd ústavne udržateľným spôsobom posúdil dovolanie sťažovateľov v celej šírke § 421 ods. 1 CSP a dospel k záveru (bez ohľadu na uvádzané rozhodnutia) o jeho neprípustnosti. V napadnutom uznesení tak dospel k záverom, že otázky 2, 4 a 5 nespĺňajú podmienky prípustnosti podľa § 447 písm. c) CSP (pretože nebolo od nich závislé rozhodnutie odvolacieho súdu alebo neboli predmetom podaného odvolania) a otázky 1 a 3 (čiastočne aj otázka 2) boli odmietnuté podľa § 447 písm. f) CSP.

23. Pokiaľ sťažovatelia namietali, že najvyšší súd sa vôbec nezaoberal a neskúmal nedostatočné odôvodnenie rozsudku krajského súdu v spojení s rozsudkom okresného súdu, ústavný súd zdôrazňuje, že sťažovatelia podali dovolanie výhradne podľa § 421 CSP. Otázka kvality odôvodnenia odvolacieho súdu nie je otázkou právnou a najvyšší súd je rozsahom podaného dovolania viazaný.

Podľa § 440 CSP dovolací súd je viazaný dovolacími dôvodmi. Tento postup súvisí s dôsledným zachovávaním dispozičného princípu a princípu právnej istoty, ako aj procesnej zodpovednosti strán za ochranu svojich práv. Odstraňovanie nedostatkov rozhodnutia a konania jemu predchádzajúceho prostredníctvom opravných prostriedkov je v dispozícii strán konania (ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 1417 – 1422.). Viazanosť dovolacími dôvodmi znamená, že dovolací súd môže skúmať dovolacie dôvody len v rozsahu, v akom boli vymedzené, je teda viazaný tým, čo dovolateľ považuje za nesprávne. Právna úprava pripúšťa dva dovolacie dôvody, prvý spočíva v zmätočnosti napadnutého rozhodnutia (§ 431 CSP), druhý v nesprávnom právnom posúdení veci odvolacím súdom (§ 432 CSP). Súčasná právna úprava však už neumožňuje súdu *ex officio* prihliadať na vady zmätočnosti, t. j. závažné procesné pochybenia, v dôsledku existencie ktorých je potrebné rozhodnutie vždy zrušiť. Tieto vady vznikajú ako dôsledok nesplnenia procesných podmienok konania [vady zmätočnosti podľa § 420 písm. a) – d) CSP] alebo ich zákon za vady zmätočnosti sám označuje [vady zmätočnosti podľa § 420 písm. e) a f) CSP].

24. Ústavný súd preskúmal napadnuté uznesenie najvyššieho súdu a konštatuje, že najvyšší súd veľmi jasne, zrozumiteľne a ústavne udržateľným spôsobom vyhodnotil sťažovateľmi nastolené otázky vo vzťahu k prípustnosti dovolania. *Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu obsahuje podľa názoru ústavného súdu dostatok skutkových a právnych záverov, pričom ústavný súd nezistil, že by jeho výklad a závery boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplývajú z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu.*

25. Skutočnosť, že sťažovatelia sa s názorom najvyššieho súdu nestotožňujú, sama osebe nepostačuje na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a s právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok. V zmysle svojej judikatúry považuje ústavný súd za protiústavné aj arbitrárne tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06), čo sa v prípade sťažovateľov nestalo.

26. V danom prípade sa najvyšší súd neodmietol zaoberať mimoriadnym opravným prostriedkom sťažovateľov, ktorým napadli rozsudok krajského súdu, ich dovolanie riadne preskúmal, no keďže dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania nezistil, následne sformuloval svoj právny záver o neprípustnosti podaného mimoriadneho opravného prostriedku a rozhodol o ňom spôsobom, ktorý mu Civilný sporový poriadok prostredníctvom § 447 písm. c) a f) vyslovene umožňuje.

27. Vychádzajúc z uvedeného, je ústavný súd toho názoru, že niet relevantnej spojitosti medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a namietaným porušením označených práv sťažovateľov. S prihliadnutím na odôvodnenosť napadnutého uznesenia, ako aj s poukazom na to, že obsahom práva na spravodlivé súdne konanie nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní (obdobne napr. II. ÚS 218/02, III. ÚS 198/07, II. ÚS 229/07, I. ÚS 265/07, III. ÚS 139/08), ústavný súd túto časť ústavnej sťažnosti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

28. *Sťažovatelia v petite ústavnej sťažnosti navrhovali, aby ústavný súd vyslovil aj porušenie práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy. Porušenie práva na zákonného sudcu sťažovatelia odôvodnili tým, že „namiesto Veľkého senátu rozhodoval 3-členný senát“.*

29. Sťažovatelia napriek zastúpeniu advokátom podali ústavnému súdu ústavnú sťažnosť v časti porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, v ktorej absentujú ústavnoprávne relevantné konkrétne skutkové a právne dôvody, pre ktoré malo podľa sťažovateľov dôjsť k porušeniu nimi označeného základného práva. Je základnou povinnosťou sťažovateľov, aby čo najpresnejšie opísali skutkový stav, z ktorého vyvodzujú svoj procesný nárok na ochranu poskytovanú ústavným súdom. Okrem opísania skutkových okolností musí odôvodnenie ústavnej sťažnosti obsahovať najmä právne argumenty a právne posúdenie predloženého sporu, a to v ústavnoprávnej rovine porušenia základných práv.

30. Vzhľadom na uvedený nedostatok odôvodnenia vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 48 ods. 1 ústavy odmietol ústavný súd túto časť ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. júla 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu